

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam. Inzendingen die later dan Donderdag 4 namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 30 December 1894. N°. 888.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentieën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

„Verlof uw volk en zegen uwe erbe.“

[OUDEJAAR.]

Verlof uw volk en zegen uwe erbe, en welk hen en verhef hen tot in eeuwigheid. Psalm 124:9.

Ook bij het einde van dit jaar vernemen wij dat de gedachten, maar ook nu is het verschil tusschen wat bij den één opwelt en bij den ander zich in de ziel verdringt, zoo groot. Immers, naar het woord van den Prediker, is er ook dit jaar voor den één een tijd geweest om te lachen, en voor den ander een tijd om te weenen; de één werd gebouwd, terwijl voor den ander o, zooveel werd afgebroken; hier sombere, hartverscheurende rouw, waar elders uit de tenten der geredden een lofzang voor Gods ontferming opging. Alles uiteenlopend, alles verschillend; het lot van geen twee kinderen der menschen volkomen aan elkander gelijk. En nu, met het keeren van het jaar, is er althans nog één kleine kring in den lande, die dat somber of dat glanzig verleden nog eens doorleeft, maar nu in één spanne des tijds, er toe voorbereid in het bedehuis, en in de stille binnenkamer voleindend, wat alleen achter de gesloten deur voor God geklaagd of voor zijn God gejubeld kan worden. Dat velen daartoe niet meer komen, maar, gelijk het dan heet, er zich over heen zetten, en den ernst des levens weglachen, of erger nog wegspeelen en wegdrinken, ligt aan de leegte van een hart, dat zijn God niet kent. Want metterdaad het leven wordt, in klimmende mate, voor wie er niet heel de ziel indringt, zoo over-ernstig, dat men zonder zijn God voor dien ernst bang wordt, het onder den benauwden druk van dien ernst niet uit kan houden, en dan liefst onder een gekunsteld lachen of onder afleidend spel het spooksel van dien ernst verjaagt. Arme zielen, die zichzelf niet aandurven, omdat ze tegen haar God dorsten in te gaan, en die voor de schaduw hunner eigen zonden wegliepen, omdat ze de heerlijke verzoening niet kennen van het eenig, het goddelijk Kruis. o, Wat is men dan nog rijk, wat verkijkt de ziel zich dan nog in weelde, als ze ten minste dat bange spel der goddelozen niet behoeft mede te spelen, maar op den avond van het oudejaar zich nog voor haar God ontdekkende, in haar God zich vertroostende mag, en op Hem nieuwe hopen mag bouwen voor de onzekere toekomst, die zich ontsluit. — En als uw God u dan bovendien nog geeft, hierin niet alleen te staan, maar gelijke gewaarwordingen bij uw huisgenooten en uw vrienden te ontmoeten, zodat ge saam weenen en saam danken kunt, en voor uw God neerknielt, uw aller hart als met éénzelden klop van heilige ontroering voor uw Vader in de hemelen voelt slaan, dankt, dankt dan voor die kostelijke genade, hoeveel er ook zij dat ge beweent. Zulk een heilig weemoedige ure is een erstuk uit het verleden van ons volk, toen stille ernst nog ons nationale leven sierde, en dat, nu de meesten het prijsgeven, God zij lof, in de kringen van zijn volk nog behouden bleef. Behouden, niet om het „oude“ jaar, als een joodsche verzoendag, die heiligen en veel min nog, om, als ware het een heilige dag, op den éénen avond in te halen, wat we een jaarlang in vromen zin te kort schoten; maar een ure der ge-

dachtenis, om ons menschelijk hart met al zijn lief en leed, met zijn strijd en zijn zorg, tot zijn recht te doen komen, en, als zonen en dochteren van Gereformeerden huize, ook ons uitwendig leven in den tijd met Gods heilig bestel in verband te zetten, opdat het verborgen leven voor de eeuwigheid te beter in ons rijpe. Moge het zoo dan ook nu in menig stillen kring van Gods volk bij den overgang in het jaar, dat straks beginnen zal, gekend en genoten worden. We leven zoo gevaarlijk snel, zoo ongelukkig veel sneller dan ooit onze vaderen deden. Daardoor zijn onze indrukken van het leven zoo vaak ondiep, onze innerlijke aandoeningen zoo weinig bekliffend, en juist dit maakt dat wij, nog meer dan onze vaderen, aan zulk een nog eens doorleven van onze indrukken behoefte hebben.

En zal dan, omdat de algemeene toestanden zoo zorgwekkend zijn, en de bijzondere nooden zoo hoog klommen, en zoo bange slagen ons vooral dit jaar troffen, de toon van innigen, warmen dank aan onzen God in die ure onderdrukt worden? Maar duurt dan Gods goedertierenheid niet al den dag, of heeft Hij dan dit jaar vergeten genadig te zijn? Het is wel zoo, die toon van dank en lof walt bij enkele gelukkigen als vanzelf uit de borst, terwijl ze menig diep beproefde als uit het hart moet gescheurd worden. Maar was het dan niet gemeend, zoo dikwijls ge met al Gods volk uit Sions zalen het lied liet opgaan: „Vergeet nooit één van zijn weldadigheden, vergeet ze niet, het is God, die ze u bewees“, en al dringt nu de felst beproefde naar voren, om met zijn klacht het lofgedicht te overstemmen, zou dan hij zelfs zeggen kunnen, dat zijn God hem dit jaar in niets weldadig had? Of was het misschien, dat wel de Heere u bevestigde, maar dat gij geen oord hadt, om het op te merken? Of ook omdat te hooge pretentie en te klein gevoel van eigen nietigheid, u op meerder aanspraak deed maken, dan uw God u had toebeschikt. Geloof het toch, Gods beste kinderen wisten ook te midden van de banden des doods nog de hand zijner trouw te ontdekken, en soms verbaast het u, zoo als lijdens en lijden, wier smarten elken morgen nieuw zijn, u nog weten voor te gaan in lof en prijs voor de liefde huns Gods. Waargeen der omstanders iets meer van die liefde zag, daar bleef in het diepst van hun ziel nog altoos iets jubelen voor de ontferming huns Heeren. Ze konden die ontfermingen niet loslaten. Die eeuwige armen der barmhartigheid moesten ze in hun schreijende smarten nog onder zich gevoelen. Alleen het geloof aan die ontfermingen heeft hen staande gehouden, en door dit geloof in de liefde huns Gods hebben ze getriomfeerd. Denk slechts aan een lijden als onzen trouwen broeder Keuchenius op zoo God verheerlijkende wijze ten grave deed dalen. En wat is dan bij zulk een overlopende bekeer der smart, u ook dit jaar het lijden des levens niet op getemperde wijze toegemeten. Wat was er in het leed niet vaak aandoenlijke verzachting. Nu daar gelaten nog den geestelijken zegen, die uit uw smart en uit uw rouwe u als vanzelf toekwam. Nooit moest ge bidden zonder te danken, elken morgen en elken avond, en wie dan nagaat, in hoeveel paden van zonden elk gezin en elk onzer, ook onder het volk des Heeren, gedurig afdoelt, vaak afdoelt met zonden, die reeds o, zoo lang en zoo bitter, van jaar in jaar meêgingen,

waarlijk, die verwondert er zich eer over, hoe God zijn volk, Hem zoo vaak tergende voor zijn aangezicht, nog zoo genadig kon zijn, en nog zoo mildelijk met de teekenen zijner trouwe kon overkomen. Vooral in ons goede vaderland mag dit aan het volk des Heeren wel gezegd zijn. De Heere heeft vergelijkendzins met andere landen op onze kleine erve zoo veel volks. Mild en overvloediger dan ergens anders bleef Hij voortgaan aan ons, gelijk aan onze vaderen, het diepste inzicht te gunnen in al het goddelijk schoon zijner vrijmachtige genade. Heel een reeks van mannen deed Hij, ook in den loop dezer eeuw, als getuigen onder ons opstaan. Zijn kerk heeft Hij van banden bevrijd. Rijk heeft Hij ons met inrichtingen en stichtingen van allerlei aard voorzien. Het geestelijk voedsel ontbrak niet, en zelfs bij wie buiten staan, schonk Hij ons vaak eere. Vergelijk dien toestand met wat ge vindt in Genève en Frankrijk, waar toch ook eenmaal de roepstem van een Calvijn voor de eere Gods weerklonken heeft, en ge zult het verstaan, hoe het vrome volk, in vreemde landen, van ons land hoorende, hoe God hier zijn volk bezocht had, vaak tot jaloerschheid verleid werd. Een genade te rijk en te milders ons gegund, zoo ge indenkt hoe wij onzerzijds al die jaren bijna niet ophielden door gemis aan broederzin en door betweterij Gods beste gaven te verdueren, als wilden wij onzen God beproeven, hoe lang Hij het uit zou houden, tegen ons ongeloof en ons gemis aan liefde in, ons toch genadig te zijn. We noemen ons wel eens het Israël Gods, en zeker naar de bijzondere toebedeeling van de liefde Gods zijn we het gewisselijk, maar stellig niet minder naar de hardheid van nek en de hoogheid der oogen, die op geen volk zoo sterk als op het onze schijnt overgegaan.

Wil dit nu zeggen, dat de dank alle klacht moet verdringen, en dat de somberder tonen van ons hart in zulk een ure des herdenken geen enkelen klank mogen geven? o, Haast zouden we geneigd zijn, om hierop met een volmondig ja en amen uit het diepst onzer ziel te antwoorden, want wie bekend heeft, hoe voor wie God lief heeft alle dingen ten goede mede-werken, en hoe niets, zelfs dood en graf niet, hem van de hoogste liefde, van de liefde van Jezus, scheiden kunnen, die verstaat het, hoe tenslotte voor alles te danken is, ook voor wat u aandoenlijk hart op het diepst heeft gewond. Geen bekeer zoo bitter werd ooit aan één van Gods uitverkorenen voor de lippen gezet, of uit dien beker dronk hij heil in. Maar... dit te erkennen is het einde. Daar beginnen we niet mede. Naar menschaard vangt het bij ons aan met het klagen van onze klacht, soms met het weenen onzer tranen, en Hij, die weet wat maatsel we zijn, gedachtig zijnde dat we stof zijn, heeft ook voor die menscheijke klacht een luisterend oor, en dies voor die menscheijke tranen een oog van goddelijk mededoogen. Of betuigt ons de Heilige Geest niet, dat de Heere de tranen van zijn volk in een flesch als weglegt (Ps. 56: 9); een beeldspraak voor ons Westers gevoel zeker niet welluidend, maar in het Oosten zoo schoon, waar de kostelijkste welriekende druppelen met angstige zorg als in een Nardusflesch werden saamgelezen, opdat ze nog lange jaren daarna door hun

geur prikkelen zouden. En zoo kostelijk nu, zegt het Woord u, zijn voor God de waarlijk uit de ziel opgewelde tranen van zijn gunstgenooten, dat hij ze als zijn nardusdruppelen opvangt, om er nog in het laatste oordeel, als de vergelding voor alle smart komt, zijn goddelijk besel door te laten prikkelen. Zelfs zegt de Psalmist er bij, dat de Heere onze God van al de zieletranen der zijnen, evenals de Oosterling van zijn kostelijke zalven, een register houdt. „Leg mijn tranen weg in uw flesch, zijn ze niet in uw register?“ zong de man naar Gods harte, die beter dan één in oude dagen de liefde van het goddelijk hart verstond. En daarom — we spreken natuurlijk niet van zenuwachtig gehuil noch van overlopend gevoel — maar van de echte zielstranen van Gods volk, ze zijn als het bloed van Abel dat uit de aarde blijft roepen, ze verdampen niet en gaan weg, want God bewaart ze en eens krijgt elke waarlijk voor God geschreide traan haar vertroosting, 't zij dan in de wrake Gods over den wrevel zijner vijanden, 't zij in de vergelding der heerlijkheid aan de zijnen. Ook nu moogt ge daarom aan uw weemoed den loop vrij laten, gij vooral die dit jaar meer dan anderen de verkoren der smarte waart en o, zoo bittere teugen uit den beker des lijdens te drinken ontvingt. Er zijn er, die, waar zoo veel liefis om hen heen wegviel, zich dezen avond zoo beroofd en verlaten gevoelen. o, Dat de gemeenschap met het Eeuwige Wezen hun die verlatenheid breken moge en de engel der vertroosting moge aankloppen aan de deur van hun hart. Wie door verdriet van menschen, soms van eigen huisgenooten, overmand werden, ze hebben immers het woord der bemoeiding, als de Psalmist het voor zijn God betuigt: „Gij zijt de moede en het verdriet.“ En zelfs waar niets dan aardse nooden en wereldse zorgen, maar die de ziel o, zoo bang kunnen toefijnen, u dit jaar achtervolgd hebben, daar wijst het Woord ook u op dien God van alle ontfermingen, die den hoop zijner ellendigen niet vergeet.“

Alleen maar onder de gekenden des Heeren mag het bij die klacht niet blijven. Er staat niet om niet geschreven: „Wat klaagt een iegelijke mensch, een iegelijke klage vanwege zijner zonden.“ En nu is er gewisselijk aan zeker uitwendig geroep over onze zonden onder 's Heeren volk geen gebrek. Veel eer is de betuiging er van ons zoo gewoon, dat ze ons een tweede natuur is geworden. Maar goed wordt het eerst dan, als ook die klacht over onze zonden ons niet enkel over de lippen, maar uit het diepst onzer ziel komt. Als het niet maar is zekere spijt over bedreven verkeerdheid of teleurstelling bij ons verlangen om heiliger te zijn. Maar als de zondige toestand van ons hart ons een oorzaak van droefheid naar God wordt, dat we Hem hebben getergd in zijn aangezicht, dat we den Heiligen Geest, die in onze eigen ziel voor ons bad, bedroefd hebben door de zondige roerselen van ons zieleleven, en dat we onzen Vader die in de hemelen is zijn teedere liefde zoo smadelijk vergelden, dat Hij ook van ons klagen moest: „En Hij doen ze verdriet aan.“ Want hoe bang ook soms de verzoeking en hoe overvloedig ons vaak de verleiding is, het is en het blijft toch onze schuld al wat we tegen zijn heilige Wet overtraden. Die Wet is zoo geestelijk, ze gaat zoo diep, ze is zoo volmaakt, en God de Heere is zoo jaloersch op zijn kinderen, dat Hij

het niet dulden kan zoo ze voor de wet der wereld zich wel zuiver houden, maar voor zijn Wet niet kunnen bestaan. En nu is er niet één die hier vrij uitgaat, en ook op den avond van het Oudejaar zal niemand onzer opstaan en zeggen: „Ik heb mijn handen gezuiverd en ben vrij van ongerechtigheid“. Maar hier ligt het verschil, dat de één hierover heenwerkt en in het nieuwe jaar blijft, die hij in het oude was, terwijl de ander zijn hart voor zijn God voelt breken, er bang in zijn ziel onder wordt, en ten leste met den verloren zoon uitroept: „Ik zal opstaan en tot mijn Vader gaan, en zeggen: Vader ik heb gezondigd tegen den hemel en tegen U, en ben niet meer waardig bij uw volk gerekend te worden.“

En dan breekt het los, de weemoed over allerlei ongeloof, de knaging der ziel over liefdelooze zelfzucht, de zelf-ergernis aan allerlei wereldsinn en duivelschen hoogmoed, de smart van heel onzen inwendigen mensch, dat we onzen God niet gezocht, niet vertrouwd, niet wezenlijk lief hebben gehad als ons hoogste goed, maar weer voor onzen eigen afgod den wieroek onttaken. Blijft ge hierbij nu aan u zelf overgelaten, zoo zou het einde het morren der wanhoop zijn. Maar dat wordt ge niet. Zoo klein voor uw God kunt ge u nooit gevoelen als wanneer de Heilige Geest zelf u abraak. En die dan abraak bouwt zoo zaliglijk weer op. Dan brengt diezelfde Heilige Geest u de liefde Christi voor, zijn eeuwige offerande, zijn bidden voor u daarboven in de hemelen onderwijl gij op aarde zijn naam smaadt aandeeld. En dan ja, komt eindelijk het zalig oogenblik van innerlijke verteedering, als ge de besprengeling met het bloed des Lamis erwaart, en ge u als de verloren, maar weer aangenomen zoon in de geopende armen van Gods barmhartigheid voelt opvangen, en het u is, als drukte uw God u weer aan zijn hart.

En daar komt dan nog iets bij. Wie op zoo ernstige wijze, in zijn oprechtheid voor zijn God, wegzonk in zijn eigen dood en in zijn Christus weer opleefde, die voelt dan ook de banden van het Sion Gods trekken. Die liefde, die wondere liefde, die naar God en zijn volk uitgaat, begint weer in zijn warm gevoeligen hart te werken. Het is hem niet genoeg, dat hij zelf als witte wolfe ziet wat straks nog als scharlaken-roode zonde zijn ziel benauwde, maar hij denkt aan wie met hem worstelen in gelijke spanning des harten. Hij rekent zijn broederen hun zonde niet meer toe, maar vindt het vergeven heilige wellust, en vraagt zich af, wat hij ook voor hen doen kan, om hun leven te verdiepen, om de banden hunner zonden te helpen breken, om ook in de donkerheid hunner ziel het licht uit den Hooge weer te doen schijnen. Vooral naar het zaad der kerk strekt zich de begeerte zijns harten uit. Naar die kleinen en die jongeren onder onze zonen en dochteren, voor wie de worsteling nog nauwelijks begon, en die, als hij er niet meer zijn zal, de hitte van nog banger dag zullen te verdragen hebben, als straks de ure komt, dat zelfs de uitverkorenen Gods bijna zouden verleid worden. Niet het minst op de kinderen die God hem zelf gaf rust dan zijn oog met heilige ontroering, wat er geestelijk uit wassen, wat er voor de eere Gods uit worden zal. Ook dan, als zijn oog gesloten zal zijn en hen nooit meer in de ziel zal kunnen sta-

De Martelaren.

CLXXVIII.

ME A U X.

De kerk van Meaux is eene der eerste en voornaamste kerken van Frankrijk geweest. De reformatie triumfeerde er eenigen tijd. Toen waren de Protestanten meester van de stad, terwijl de priesters haar verlieten, de meermende wat hun behaagde. Zelfs plunderden de Hugenooten den 27en Januari de kerken en eenige huizen van bekende papisten. Verscheidene geloovigen uit Parijs en van andere plaatsen van Frankrijk vonden er hun schuilplaats. Doch tegen het einde des jaars maakten de Roomsche Catholiken, gesteund door rooverten, die uit Parijs gekomen waren, zich weer meester van Meaux. Alle goeden, die men in handen kon krijgen, werden gedood. Op de groote markt, zelve haast een stad met 7 à 800 huizen, werd door de overwinnaars 200 huisgehouden, dat er bijna geen enkel huis staan bleef. De dieven namen tot zelfs sloten, grensels, sluitboomen en dakgooten mede, verscheidene meisjes en vrouwen werden geschoonden en tal van mannen, vrouwen en kinderen stierven op dit veld, waarheen zij gevlucht waren, van gebrek. Onder

dezen bevonden zich ook Roomschen, die bij de eerste verwarring de gevolgen moesten mededragen van de plunderzucht der overwinnaars.

Doch erger behandelde men degenen, die van de religie waren. Marguerite, vrouw van Jean Ollivier, was vier dagen kraams, toen zij uit haar bed werd geselept door de stadssoldaten. De arme moeder verloor het kind zoo goed mogelijk in hare armen. Het werd haar echter ontrukkt en tegen den muur verbrijzeld onder het uiten van de ontzettende godslasteringen. Het geslacht der Hugenooten moest van de aarde, hoorde men schreeuwen.

Denis Piero werd door eenen priester, met name Sagonet, vergezeld door eenige soldaten, uit een huis gehaald en naar het huis van zekeren Jean Coudun gebracht, waar hij tot op zijn heend werd uitgeleed; daarop bracht men hem gebonden naar de brug de Cornillon. Hier werd hij eerst geslagen en gestoken, waarna men hem naar beneden wierp in de rivier. De martelaar verdronk, aanroepende den naam des Heeren tot aan zijn laatste ademtocht.

Eene vrouw, met name la Biselle, nauwelijks 24 jaren oud, werd door de soldaten van Sagonet's en Soisse's gevolg gevangen genomen, en daar men in haar huis verboden boeken vond, werd zij vervolgens vastgehouden, zonder dat haar verder enig leed geschiedde. Dit verdriet echter de beide priesters. Zij maakten haar los, verwondten haar en wierpen haar in het vuur. Vier, vijf malen trachtte de vrouw zich te redden, doch telkens werd zij in de vlammen teruggeworpen, totdat zij niet meer opstond, daar zij den laatste adem had uitgeblazen.

Zekere Jean Augrant en zijne vrouw, werden naar den

waterkant gebracht en van daar in de Maine geworpen. De vrouw kwam nog boven, doch zij werd met steenen afgemaakt.

Ditselfe werd met verscheidene anderen, die van de religie waren, gedaan. Eindelijk schenen de beulen zelve te vreezen, dat de steenen, die dropen van het bloed der martelaren, tegen hen zouden getuigen. Daarom lieten zij de muren van de brug afwassen.

Claude Baillet werd eerst met degenooten verwond, waarna men hem van de brug in de Maine wierp.

Matheux Gantier, een bakker, werd gedood op verzoek van zijn buurman.

Pierre Thibaut werd ook gedood op den openbaren weg en half dood in zijn bloed badende achter gelaten, totdat een voorbijganger hem afmaakte.

Guillaume Rose was een rijke landbouwer uit Villis, in de nabijheid van Meaux. Een zijner familieleden verkocht hem aan de soldaten voor 160 kroonen. Hij werd van de brug in de rivier geworpen en verdronk.

Jean de la Haye, een rijk koopman, uit Ligny, zijn knecht Jean Ferrin, Claude Mocquitt, Laurent Docquencaux en Claude le Moine werden, uit haat tegen de waarheid, die zij beleden, gevangen genomen, naar Meaux gebracht en daar op bevel van den Prevost ter dood gebracht. Allen riepen in hun sterven den naam des Heeren aan.

MOULINS.

Moulins was een vesting. De heer van Montacé gebood er gedurende den burgeroorlog. Drie dagen na zijne aan-

komst in die stad, liet hij zonder vorm van proces een schrijnwerker, met name Grand Jean, dooden, omdat hij zijn kind had laten doopen in de Gereformeerde kerk. Eerst werd hij mishandeld, tentoongesteld, bespot en verwond. Een zijner buren, ook een geloovige, zag dit en zeide, dat men zich liever moest tevreden stellen met hem te doen sterven. Toen deze taal den heer van Montacé werd verraden, werd hij tegelijk met den andere opgehangen.

Deze gruwelen bewogen de geloovigen de stad hunner inwonning te verlaten. Drie bleven echter achter. Doch het volk doodde ze wredeijk en wierp hunne lijken in eenen vijver, waar zij tot den anderen dag in bleven. Toen werden ze op bevel van het gerecht uit het water gehaald. Twee hunner werden hier begraven, namelijk de heer van Toulet, op wiens kasteel het eerst het Evangelie was gepredikt en zijn knecht. De derde, de advocaat Claude Brison, werd op bevel der rechtbank 24 uren lang op de markt opgehangen met een opschrift van hem, dat hij een verrader was. Daarop werd hij buiten de stad nog opgehangen, te midden van lijken, die teeds tot ontbinding waren overgegaan.

Zijne vrouw vroeg den magistraat om het lijk haars man. Dit werd haar geweigerd. Toen ging zij zelf, vergezeld van hare zuster naar buiten, waar haar man hing, zette een ladder tegen de galg, nam het lijk er af en begroef het in de te voren gegraven groeve in het bosch. Dat is trouw.

DE GAAY FORTMAN.